

בבוקר

הצצה לעולמו הפנימי של הרב הלבטים, הרגשות, התובנות

לא אשכח את השאלה שקיבלתי במייל מנער שלא הכרת:

"אני בן 13 ויש לי שאלה הלכתית על בשר וחלב. אני יודע שיש מנהגים שונים כמה זמן לחכות ביניהם: שש, שלוש, שעה, ושכל אחד צריך ללכת לפי מנהג משפחתו. הבעיה היא שאצלנו אין אף מנהג. אנחנו משפחה חילונית ואצלנו במטבח מערבבים בשר וחלב ביחד. חשוב לי מאוד לשמור על ההלכה ורציתי לשאול כמה זמן אני צריך לחכות?"

שימו לב שהנער המתוק הזה הציג, לכאורה, שאלה הלכתית נקודתית. אך האמת היא שאם נרחיב את הפוקוס ונחשוב על מצבו הכללי מסתבר שיש לו אתגרים גדולים הרבה יותר מאשר כמה זמן לחכות בין שניצל לשוקו: מדובר בילד בן 13 שככל הנראה מעוניין להתחזק ביהדות ושמירת הלכה, אבל גר בבית חילוני שלא שומרים בו אפילו על כשרות בסיסית. מעבר לשאלת הרחיקת השעות, מה לגבי עצם האכילה של אוכל שעשוי להיות טרף? ומה קורה בשבת כשכל המשפחה נוסעת לטיול, האם הוא לא מצטרף? ואיך הוא מסתדר בבית ספר חילוני? וכיצד ההורים מתייחסים לרצונות התורניים שלו? הרי יש כאן חשש לשרשרת התנגשויות בלתי פוסקת.

כמוכן שלא הסתפקתי במענה על השאלה הנקודתית וחפשתי עבורו כתובת אנושית מתאימה בסביבת מגוריו שתוכל לברר איתו את מצבו ולהדריך אותו מה לעשות במציאות המורכבת שהוא נתון בה.

בשורה התחתונה, הערוץ הווירטואלי עשוי לתרום הרבה גם בתחום הרוחני. התנאי הוא שנכיר במגבלותיו וחסרונותיו ונרע להשתמש בו נכון. ■

יש העורכים 'סקרי רבנים'. הם שולחים את אותה שאלה לשורת רבנים, ובחרים מתוך התשובות את הנוחה להם ביותר. פחות 'עשה לך רב' ויותר 'עשה מה שבא לך'

הרב הווירטואלי

חידה: מה הייתה השאלה הראשונה שנשאל הרב הראשון בהיסטוריה?

ובכן, זה קרה אצל משה רבינו. הוא היה אז עדיין צעיר והתואר 'דבינו' היה רק בפורטנציאל, אך כבר אז פנה אליו אותו יהודי שננזף על ידו אחרי שהרים יד על חברו ושאל: "מי שמך לאיש שר ושופט עלינו?". מה שנקרא בשפת ימינו: "למה מי אתה?".

מאז ברוך השם התקדמנו, ולאורך ההיסטוריה המושג 'שאלת רב' הפך ליסוד בחיים היהודיים ומיליוני שאלות נשלחו עד היום לרבנים ולפוסקים. בהמשך התפתחה ספרות השו"ת שהגיבה כ-3,000 חיבורים, חלקם בעלי כרכים רבים ואלפי תשובות.

המצאת הדפוס במאה ה-15 שדרגה עוד יותר את התחום. עד אותו יום הדרך היחידה לשכפל ספרים הייתה להעתיק אותם ידנית, מלאכה מתישה וטרחנית שכרוכה בלא מעט טעויות. עם הפועת הדפוס התאפשר לעשות זאת באופן מכני ובהיקף רחב. הרב הראשון שעשה זאת היה בנימין בן מתתיהו, רב טורקי-יווני (נפטר בשנת 1545). ספרו נקרא שו"ת בנימין זאב. בדור האחרון הטכנולוגיה המתפתחת, ונוצרו ערוצים נוספים להפניית שאלה לרב.

רבני כולל ארץ חמדה קיבלו מאות שאלות מרחבי העולם דרך הפקס (זוכרים עוד את מכשיר הזה?) ושיגרו דרכו תשובות חזרה. הן התקבצו בסופו של דבר ל-8 כרכי שו"ת "במראה הבזק".

השלב הבא היה האינטרנט. הראשונים שקפצו למים היו אנשי חב"ד, שפתחו מדור אינטרנטי בשם "Ask Moses". "שאל את משה", כלומר, את הרבנים שהם ממשיכי דרכו של משה רבינו. מאז חלפו כעשרים שנה והיום ככל אתר יהדות שמכבד את עצמו מופיע מדור פופולארי של 'שאל את הרב'.

לעומת ספרות השו"ת הקלאסית שעסקה בעיקר בענייני הלכה, השו"ת הווירטואלי התרחב לענייני אמונה ודילמות מהחיים: זוגיות, חינוך ילדים, נושאים חברתיים ועוד. החולייה האחרונה (בינתיים) בשרשרת היא שו"ת הסמס, שמאפשר לקבל תשובות קצרות וחזרות. בלתי אפשרי לענות כך על שאלות קשות ומורכבות, אך יש אנשים רבים שזה המדור הראשון שהם ממחרים לקרוא בחזרת הש"ץ.

האדם שמאחורי השאלה

שני היתרונות הגדולים של הז'אנר החדש, הם

גם החסרונות שלו.

א. האנונימיות - האפשרות לשאול באופן חסוי ללא צורך בהזדהות. הדבר אפשר לאנשים לשתף גם בעניינים אינטימיים ולחשוף סודות שהיו נצורים בליבם. מצד שני, יש חיסרון בכך שאינך מכיר את העומד מולך, אינך יודע מה הרקע התורני והסביבתי שלו ואפילו מה גילו. חסרה לך התמונה המלאה שבתוכה משתבצת השאלה.

כאשר יהודי ניגש אל איי אחרי התפילה או סתם כך ברחוב ומבקש להציג שאלה, אני יכול לפתח איתו שיחה ולנסות להבין מי האיש ומה הרקע שמתוכו נובעת השאלה. ממילא התשובה תהיה מדויקת וקולעת יותר. כל זה לא קיים בשו"ת הווירטואלי. יש לך חץ אחד בלבד שאותו אתה צריך לשגר לעבר המטרה המעורפלת.

ב. נגישות - כמעט כל נער ונערה היום מחזיקים בכיסם טלפון חכם, והוא מאפשר פנייה ישירה לרב דרך האינטרנט. העצה של חז"ל "עשה לך רב" (אבות א,ו) נעשתה קלה ליישום יותר מאי פעם.

החיסרון הוא שנוצר פיתוי לערוך 'סקרי רבנים'. אנשים שולחים את אותה שאלה לשורת רבנים, ובחרים מתוך התשובות את הנוחה להם ביותר. קצת פחות 'עשה לך רב' וקצת יותר 'עשה מה שבא לך'.

יש בני נוער במקום להטריח את עצמם וללמוד ולברר - מעדיפים שהרב יעשה בשבילם את העבודה. כך למשל השאלה שקיבלנו לשו"ת הווירטואלי באתר 'חברים מקשיבים': "אהוד בן גרא ושמגר בן ענת - השווה והשונה".

מסתבר שהבחור קיבל שיעורי בית בתנ"ך וחשב לעצמו: למה להתאמץ כשאפשר לשלוח לרב והוא יעבוד במקומי?

קצה קרונן

הניסיון לימד אותי שהשאלה המוצגת בהתחלה עשויה להיות רק חלק אחד מתוך פאזל ענק, וייתכן שדווקא האזורים שבהם לא עסקה השאלה, משמעותיים הרבה יותר. מדוע השואל לא הצביע עליהם מלכתחילה? אולי כי אינו יודע בעצמו מה חשוב. ואולי כי חיפש קצה חוט להתחיל ממנו וקיווה להמשיך משם הלאה. איך שלא יהיה, צריך להיזהר מלהיות 'תשובומט'.